
ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

УДК 368

DOI: <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2022.12.5>

Братюк В.П.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та фінансів,
Мукачівський державний університет

Bratyuk Vira

Mukachevo State University

СУЧАСНИЙ СТАН СТРАХОВОГО РИНОКУ В УКРАЇНІ

CURRENT STATE OF THE INSURANCE MARKET IN UKRAINE

Ринок страхування України в сучасних умовах, як і економіка нашої держави перебуває зараз в умовах глобальних змін. Динамічні зміни, які відбуваються сьогодні в розвитку держави, зумовлюють необхідність дослідження сучасних тенденцій та пошуку напрямів регулювання страхового ринку. У статті досліджено сучасний стан страхового ринку України, зокрема проаналізовано динаміку кількості страхових компаній, основні показники діяльності страховиків, структуру валових та чистих страхових премій страховиків та їх рейтингові позиції. Основний фокус дослідження спрямовано на основні тенденції ринку страхових послуг України та виокремлення напрямів розвитку страхового ринку України. Це дало можливість виокремити найбільш гострі проблеми у функціонуванні страхових компаній України та сформулювати пріоритетні напрями розвитку вітчизняного ринку страхування. Проведене дослідження дало можливість визначити, що причини низького попиту на послуги страхових компаній з боку населення зумовлені психологічними та економічними чинниками, серед яких: недовіра споживачів на страхові послуги, зумовлене обманом та шахрайськими, що відбувалися у 90-х роках; нестабільність економіки та функціонування страхових компаній; недосконалість правил страхування. Страховий ринок тісно взаємопов'язаний з розвитком національної економіки, оскільки дозволяє акумулювати значні довгострокові інвестиційні ресурси, залучаючи кошти через програми страхування життя; розширення страхового бізнесу створює робочі місця, активізує впровадження інновацій, стимулює стійкість економіки і пом'якшує наслідки глобальних ризиків; ефективно регулювання та нагляд за ринком зроблять підґрунтя для впевненості та довіри до страховиків.

Ключові слова: страховий ринок, страхові компанії, рейтинг страховиків, страхові премії, розвиток страхового ринку.

The insurance market of Ukraine in modern conditions, as well as the economy of our state is now in the context of global change. The dynamic changes taking place today in the development of the state necessitate the study of current trends and the search for ways to regulate the insurance market. The article examines the current state of the insurance market of Ukraine, in particular, analyzes the dynamics of the number of insurance companies, the main indicators of insurers, the structure of gross and net insurance premiums of insurers and their rating positions. The main focus of the study is aimed at the main trends of the insurance services market of Ukraine and the identification of areas of development of the insurance market of Ukraine. This made it possible to identify the most acute problems in the functioning of insurance companies in Ukraine and to formulate priority areas for the development of the domestic insurance market.

The study revealed that the reasons for low demand for insurance companies by the population are due to psychological and economic factors, including: consumer distrust of insurance services due to fraud and fraud in the 90s; instability of the economy and the functioning of insurance companies; imperfection of the insurance system; low level of financial opportunities of the population of Ukraine; lack of insurance culture and as a consequence it is that insurance services are not a priority; economic instability, pandemic, hostilities; low level of specialists of insurance companies, trust and solvency of the population; imperfection of insurance rules. The insurance market is closely interrelated with the development of the national economy, as it allows to accumulate significant long-term investment resources, attracting funds through life insurance programs; expansion of the insurance business will create jobs, intensify the introduction of innovations, stimulate economic stability and mitigate the effects of global risks; effective regulation and supervision of the market will provide a basis for confidence and trust in insurers.

Key words: insurance market, insurance companies, rating of insurers, insurance premiums, insurance market development.

Постановка проблеми. Страховий ринок є одним із невід’ємних елементів сучасної ринкової інфраструктури держави та її фінансової системи. Міжнародний досвід свідчить, що рівень розвитку економіки країни часто визначають за рівнем організації страхового захисту та страхової культури, яка в прикладі багатьох країнах світу випереджає банківський та виробничий сектори. У значній кількості держав світу страхування виступає важливим інструментом залучення в додаткових інвестиційних ресурсів. На жаль, сучасний стан страхового ринку України, його показники, динаміка свідчить про те, що він не виконує своєї ролі в повній мірі.

24 лютого Росія розпочала війну проти України, називаючи це «спеціально військовою операцією» із захисту Росії від НАТО. Основні факти щодо того, як під час війни працює українська економіка і бізнес полягають у тому, що ні для кого не секрет, що війна – це неймовірно дорого. Дослідники з Centre for Economic Policy Research – світової мережі економістів, оцінили загальну вартість відновлення України після війни у понад 200-500 мільярдів євро (220-540 мільярдів доларів), що приблизно відповідає розрахункам Уряду. За оцінкою KSE Institute, загальний обсяг знищеної чи пошкодженої житлової нерухомості складає близько 26 млн кв. м [1]. Всі ці факти свідчать не на користь страхового сектору України та економіки вцілому.

Тому низка наведених фактів визначають, що ціна та цінність всього після відновлення, відбудови буде зовсім іншою для кожного українця без виключення. На нашу думку, від цього зміниться підхід до споживання страхового продукту, адже часто лише втрачаючи, ми починаємо усвідомлювати істину цінність життя, майна, здоров’я, а це все можна забезпечити за рахунок пропозиції страхового ринку.

Попри сподівання страховиків, які очікують завершення ситуації, що триває і початку розвитку страхової галузі та економіки вцілому останні роки виявилися для ринку найважчими. Тривала кадрова невизначеність у керівництві Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг України (Нацкомфінпослуг), та пасивна позиція наглядового органу, а також низка нерозв’язаних економічних проблем у державі загострили хвороби страхового ринку України.

Оцінка економічних процесів та показників страхового ринку, дозволяє визначити, що ринок страхових послуг нині зазнає низку суттєвих перешкод на шляху подальшого розвитку і як факт це: недосконалість нормативно-правової бази при організації страхового захисту; недостатність акумульованих страхових фондів для забезпечення довгострокових зобов’язань, насамперед це стосується довгострокового страхування життя; не впровадження медичного страхування в обов’язкову форму страхового забезпечення; недобросовісність з боку страхових компаній; недостатня прозорість страхового сектора України та відсутність чіткої інформації. Сучасний уряд має бути зацікавлений у швидкому та ефективному розвитку страхового ринку, як інвестиційного інструменту для підтримки національної економіки та механізму покриття непередбачених утрат і збитків підприємств та окремих громадян за мінімальної участі держави та її бюджету.

Хочеться наголосити, що саме ринок страхування має бути дієвим механізмом, який матиме позитивний вплив на макроекономічну стабільність у державі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні основні проблеми теорії та практики страхування та особливості функціонування страхового ринку України досліджували: В. Базилевич [1], Н. Внукова [3], О. Гаманкова [4], Н. Дудченко [5], О. Журавка [7], В. Зюбін [8], О. Козьменко [9], О. Корват [10], С. С. Осадець [13], Волосович С. В. [2], М. А. Дем'янчук [6] та інших. та ін. Але незважаючи на широкий спектр досліджень на сьогоднішній день надзвичайно актуальним залишається вивчення нових підходів, шляхів та перспективних розвитку страхового ринку України, що безумовно зазначає актуальність даного дослідження.

Формування цілей статті. Мета дослідження є визначення проблем розвитку страхового ринку України та обґрунтування практичних засад щодо напрямів активізації та стимулювання процесів страхового ринку України в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогоднішній час серед процесів якими характеризується страховий ринок України є трансформація та глобалізація. Під час будь-якої кризи в країні ринок страхування України одразу реагує на ці випробування. Страхові компанії реагують та пропонують послуги з врахуванням нових викликів та вимог в економіці, страховики демонструють клієнтам нові й зручні пропозиції та інструменти. В таких умовах на страховому ринку з'являються високотехнологічні страхові проекти, які з часом можуть виступити серйозними конкурентами класичним страховим компаніям. Починає створюватися нова генерація страховальників та потенційних клієнтів, які менше довіряють рейтинговим продуктам, надаючи перевагу новим, універсальним та дешевим продуктам.

Тенденції 2019 р., що відбувалися та були характерними для ринку страхування в Україні: загальна кількість страхових компаній станом на 31.12.2019 становила 233, у тому числі СК "life" – 23 компанії, СК "non-life" – 210 компаній, (станом на 31.12.2018 – 281 компанія, у тому числі СК "life" – 30 компаній, СК "nonlife" – 251 компанія). Кількість страхових компаній значно скоротилася, так за 2019 рік порівняно з 2018 роком, кількість компаній зменшилася на 48 СК, порівняно з 2017 роком зменшилася на 61 СК. За 2019 рік частка валових страхових премій у відношенні до ВВП становила 1,3%, що на 0,1 в.п. менше в порівнянні з 2018 роком; частка чистих страхових премій у відношенні до ВВП залишилась на рівні 2018 року та становила 1,0%. У порівнянні з 2018 роком на 3 633,7 млн грн (7,4%) збільшився обсяг надходжень валових страхових премій, обсяг чистих страхових премій збільшився на 5 161,7 млн грн (15,0%). Збільшення валових страхових премій відбулося по таким видам страхування: автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, "Зелена картка") (збільшення валових страхових платежів на 2 135,1 млн грн (16,5%)); медичне страхування (збільшення валових страхових платежів на 983,6 млн грн (28,2%)); страхування життя (збільшення валових страхових платежів на 717,9 млн грн (18,4%)); страхування медичних витрат (збільшення валових страхових платежів на 539,6 млн грн (40,1%)); страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ (збільшення валових страхових платежів на 249,2 млн грн (5,5%)); страхування майна (збільшення валових страхових платежів на 164,6 млн грн (2,6%)); страхування від нещасних випадків (збільшення валових страхових платежів на 118,0 млн грн (6,7%)). Водночас, зменшилися валові страхові премії зі страхування фінансових ризиків (зменшення валових страхових платежів на 737,9 млн грн (14,4%)); авіаційне страхування (зменшення валових страхових платежів на 338,0 млн грн (32,4%)); страхування відповідальності перед третіми особами (зменшення валових страхових платежів на 328,5 млн грн (12,8%)); страхування вантажів та багажу (зменшення валових страхових платежів на 64,0 млн грн (2,2%)). Питома вага чистих страхових премій у валових страхових преміях за 2019 рік становила 74,7%, що на 5,0 в.п. більше в порівнянні з попереднім роком.

Основні показники діяльності страхового ринку та його динаміка представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

**Основні показники діяльності страхового ринку
та його динаміка у 2017–2019 рр.**

	2017	2018	2019	Темпи приросту	
				2018/ 2017, %	2019/ 2018, %
Кількість договорів страхування, укладених протягом звітного періоду, тис. одиниць					
Кількість договорів, крім договорів з обов'язкового страхування від нещасних випадків на транспорті, у тому числі:	70 658,2	77 495,0	80 271,1	9,7	3,6
– зі страховальниками-фізичними особами	66 915,2	72 460,2	73 440,1	8,3	1,4
Кількість договорів з обов'язкового особистого страхування від нещасних випадків на транспорті	114 824,7	123 582,5	116 652,6	7,6	-5,6
Страхова діяльність, млн грн					
Валові страхові премії, у тому числі:	43 431,8	49 367,5	53 001,2	13,7	7,4
зі страхування життя	2 913,7	3 906,1	4 624,0	34,1	18,4
Валові страхові виплати, у тому числі:	10 536,8	12 863,4	14 338,3	22,1	11,5
зі страхування життя	556,3	704,9	575,9	26,7	-18,3
Рівень валових виплат, %	24,3%	26,1%	27,1%	-	-
<i>Чисті страхові премії</i>	28 494,4	34 424,3	39 586,0	20,8	15,0
<i>Чисті страхові виплати</i>	10 256,8	12 432,6	14 040,5	21,2	12,9
Рівень чистих виплат, %	36,0%	36,1%	35,5%	-	-
Перестраховання, млн грн					
Сплачено на перестраховання, у тому числі:	18 333,6	17 940,7	16 713,4	-2,1	-6,8
– перестраховикам-резидентам	14 937,4	14 943,2	13 415,2	0,04	-10,2
– перестраховикам-нерезидентам	3 396,2	2 997,5	3 298,2	-11,7	10,0
Виплати, компенсовані перестраховиками, у тому числі:	1 208,2	2 459,0	2 508,2	103,5	2,0
– перестраховиками-резидентами	280,0	430,8	297,8	53,9	-30,9
– перестраховиками-нерезидентами	928,2	2 028,2	2 210,4	118,5	9,0
Отримані страхові премії від перестраховувальників-нерезидентів	46,1	48,4	56,8	5	17,4
Виплати, компенсовані перестраховувальникам-нерезидентам	13,8	44,4	8,9	221,7	-80,0

Джерело: [14]

Кількість страхових компаній (СК) станом на 31.12.2020 становила 210, з яких 20 СК зі страхування життя (СК "Life") та 190 СК, що здійснювали види страхування, інші, ніж страхування життя (СК "non-Life"). За період з 2017–2021 рік кількість страхових компаній зменшилась на 125 СК.

Таблиця 2

Кількість страхових компаній у 2017–2021 рр.

Кількість страхових компаній	Станом на 31.12.2017	Станом на 31.12.2018	Станом на 31.12.2019	Станом на 31.12.2020	Станом на 31.12.2021
Загальна кількість	294	281	233	210	169
в т.ч. СК "non-Life"	261	251	210	190	152
в т.ч. СК "Life"	33	30	23	20	17

Джерело: [14]

Отже, майже третина страховиків пішла з ринку, сучасний страховий ринок України перебуває в умовах трансформаційних змін. Саме зміни, які відбуваються сьогодні в розвитку суспільства, зумовлюють необхідність детального дослідження проблемних тенденцій та напрямів регулювання страхового ринку.

Ринок страхування в Україні продовж 2021 році продовжував вектор трансформаційних процесів. Страхові компанії, що приймали на страхування ризику, що стосуються іншого ніж страхування життя (non-life insurers) минулого року їх кількість знизилася із 190 до 142. Але з врахуванням цього на 1 жовтня 2021 року в секторі ризикового страхування України функціонувало 152 компанії.

Таке стрімке зниження кількості страховиків пояснюється тим, неактивні страховики добровільно відмовилися від ліцензій. Незважаючи на такі, здавалося б негативні процеси, зниження кількості страховиків не надто критично відобразилось на загальній сумі страхових премій.

Чисті доходи страховиків сектору non-life зросли на 15,3%. Тобто, валові надходження страхових платежів за 9 місяців 2021 року сягнули 33,9 млрд грн, тоді як за аналогічний період попереднього 2020 року було зібрано 29,4 млрд грн. за даними НБУ.

Важливим є той факт, що страхування життя в Україні виступає тими послугами, що не мають високого рівня попиту навіть зважаючи на низький рівень пенсійного забезпечення, який забезпечується солідарною пенсійною системою країни. Одна з вагомих причин полягає у відсутності гарантування страхових виплат, недовіри страховальників до страховиків, стабільності в державі тому, що внески за договорами страхування життя є внесками на довгий період, що вимірюється десятками років. Тому громадяни України неготові довірити свої кошти страховій компанії щонайменше на десять років. Проте без якісного регулювання, втручання з боку держави не буде якісних платоспроможних, рентабельних та надійних страхових компаній, а без них і відповідної системи гарантування зі сторони держави не буде довіри до страхового сектору та його послуг.

У таких вкрай складних умовах Україна має зробити важливі кроки до стабілізації та довіри до страхового сектору. Рада з фінансової стабільності, яка об'єднує Нацбанк, Мінфін, Фонд гарантування вкладів фізичних осіб та Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку, уже зробила перший крок: погодила концепцію створення системи гарантування на базі чинного Фонду гарантування вкладів. На базі Фонду гарантування вкладів можна якнайшвидше запустити надійну систему гарантування вкладів кредитних спілок та виплат за договорами страхування життя.

Майбутнє зростання відносного рівня виплат ставить під загрозу фінансову стійкість самих компаній страхування ризиків. Адже погіршується їхня здатність генерувати прибутки та утримувати нестійкий баланс між обсягами виплат та премій.

Хочеться відмітити лідерів страхового ринку України за якими, на нашу думку, перспективи розвитку страхування як за фінансовими показниками, так і за обсягом страхових послуг щодо страхування ризиків:

– **ARX** – дочірня компанія міжнародної канадської страхової групи Fairfax Financial Holdings;

– **"УНІКА"** – дочірня компанія австрійської страхової групи UNIQA Insurance Group);

– **Страхова група "ТАС"** – українська компанія, що входить в однойменну бізнес-групу Сергія Тігіпка.

Четверте місце за підсумками 9 місяців 2021 року претендує СК "Арсенал страхування" групи вітчизняних інвесторів. На 5-8 місцях розмістилися відомі на ритейл-ринку СК "ІНГО" (LOVINGTON HOLDINGS LIMITED, кінцевий бенефіціар – Олександр Ярославський), "Українська страхова група" (Vienna Insurance Group, Австрія), СК "ВУСО" Михайла Назарчука та Михайла Шуби, а також СК "Альфа страхування". Замикають першу десятку компанії СК "Провідна" та СК "Страховий будинок". Близькі до ТОП-10 СК "Оранта", "ПЗУ Україна" (PZU SA, Польща) та СК "Універсальна".

За останні п'ять років, звичайно, що у першій десятці лідерів ринку відбулися певні зміни позицій. В першій п'ятірці за обсягом премій стабільно лишаються СК "АРКС", СК "УНІКА" та СГ "ТАС". Посилили відносні позиції в ренкінгу "Арсенал страхування", ІНГО, ВУСО та "Провідна". Незначне зниження місця в ренкінгу за 9 місяців 2021 року зафіксовано в СК "УСГ" та "Альфа Страхування".

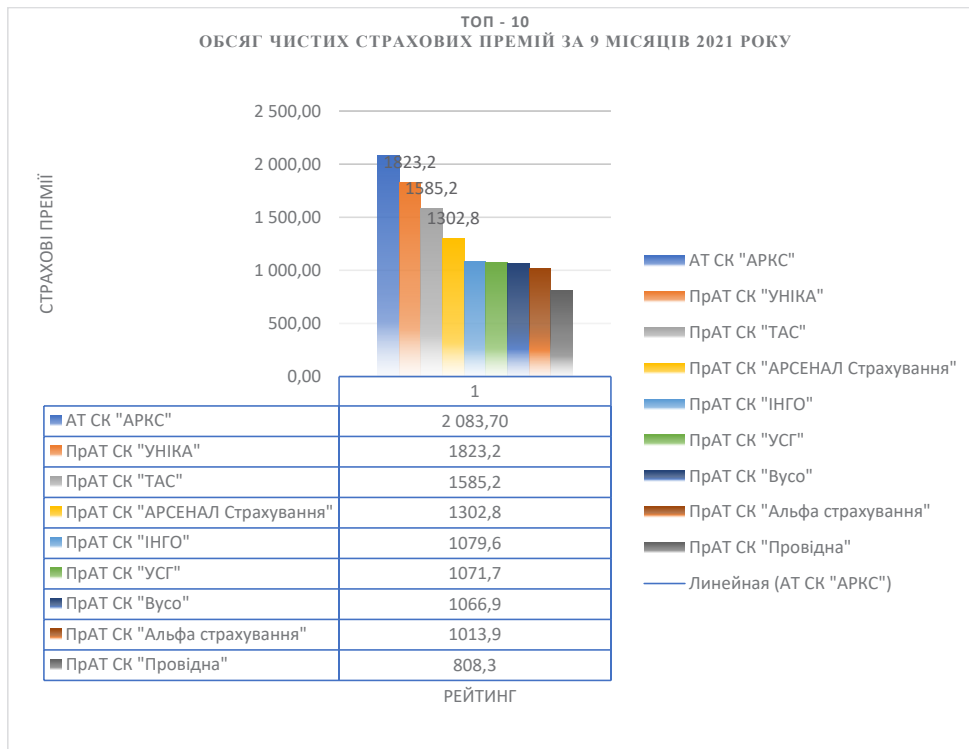

Рис. 1. Топ–10 страхових компаній за 9 місяців 2021 року

Джерело: [14]

Страховий сектор пережив пандемію і карантин, наразі військові дії ще не припинилися і все це має негативні відображення на його роботі. Страховий ринок України перебуває на етапі розвитку та потребує інтеграції у світовий простір. Попри певні здобутки він характеризується недоліками, наявність яких показує перспективи розвитку, крім того, функціонування страхових компаній на фінансовому ринку знаходиться в прямій залежності від рівня розвитку економічної системи, від сформованого в країні інвестиційного клімату, макроекономічної ситуації в цілому та транс-формаційних змін, що відбуваються [2].

Проблеми, що існують на ринку страхових послуг знижують рівень довіри до страхових компаній та призупиняють розвиток. Серед сучасних проблем страхового сектору є наступні: низька платоспроможність та ліквідність страхових компаній; недосконалість бізнес-моделей страховиків; недостатня прозорість ринку та проблеми в корпоративному управлінні; проблема захисту прав споживачів страхових послуг [12].

Сучасні проблеми ринку страхування зменшують ступінь довіри до страхових компаній та формують перешкоди у їх розвитку. Основними серед проблем страхового сектору виступають низька платоспроможність та рентабельність страховиків; недосконалість пропозиції страхових послуг; недостатня прозорість страхового сектору; проблема захисту та гарантування прав страхувальників.

Отже, в Україні низький попит на послуги страхових компаній з боку населення зумовлений психологічними та економічними чинниками, головними із яких є:

- недовіра споживачів на страхові послуги, зумовлене обманом та шахрайськими, що відбувалися у 90-х роках;
- нестабільність економіки та функціонування страхових компаній;
- недосконалість страхової системи;
- низький рівень фінансових можливостей населення України;
- відсутність страхової культури і як наслідок це те, що послуги страхування не відносяться до пріоритетних;
- нестабільність економічної ситуації, пандемія, військові дії;
- низький рівень фахівців страхових компаній, довіри та платоспроможності населення;
- недосконалість правил страхування.

Незважаючи на велику кількість проблем на перешкоду щодо страхового сектору в Україні є можливості стосовно його подальшого розвитку та інтеграції у світовий простір, які проявляються в існуванні динаміки страхового ринку, зростанні обсягу страхових операцій, пропозицій страхових послуг, гнучкості та здатності адаптуватися до вимог сучасності, інтересу іноземних інвесторів. Для забезпечення поживлення страхового ринку та його розвитку, на нашу думку необхідно:

- переглянути та оновити у відповідності до сучасних вимог законодавче підґрунтя здійснення страхування;
- окреслити стратегію страхового ринку та вектори його розвитку;
- встановити вимоги щодо платоспроможності страховиків;
- переглянути умови видачі ліцензій, підстави призупинення та анулювання;
- поживити маркетингову роботу страховиків, провести оновлення кадрів, сформувати нові підходи до пропозиції страхових продуктів;
- основне, почати вчити громадян “страхової культури”, прививати до неї любов, довіру та максимально підтримувати таку ініціативу на державному рівні.

Висновки. Отже, проаналізувавши сучасні процеси, що відбуваються в Україні можна підвести наступні підсумки: – страховий ринок тісно взаємопов'язаний з розвитком національної економіки, оскільки дозволяє акумулювати значні довгострокові інвестиційні ресурси, залучаючи кошти через програми страхування життя; вивід із ринку нестійких і ненадійних страхових компаній, активізація ролі держави у підтримці конкурентного середовища на ринку страхових послуг; – модернізація галузевої структури та інфраструктури ринку страхових послуг відповідно до світових вимог

та провідного досвіду розвинутих країн; – створення сучасної моделі ефективного управління страховими резервами; – запуск надійної системи гарантування вкладів кредитних спілок та виплат за договорами страхування життя; – сприяння подальшому розвитку перестраховування; – ефективне регулювання та нагляд за ринком зроблять підґрунтя для впевненості та довіри до страховиків.

Зміни на страховому ринку дозволять змогу наблизити законодавче забезпечення страхової діяльності до європейських стандартів, активізувати страхову, фінансову та інвестиційну діяльність страхових компаній, а також посилити фінансову безпеку на фінансовому ринку.

Список використаних джерел:

1. Базилевич В.Д. Страховий ринок України : [монографія]. Київ : Знання, 2008. С. 371.
2. Волосович С.В., Фоміна О. Технологічні інновації на страховому ринку. *Вісник КНТЕУ*. 2018. № 5. С. 124–137.
3. Внукова Н.М., Ачкасова С.А., Скорик І.В. Адаптація вимог Solvency II до умов функціонування страхового ринку України. *Фінанси України*. 2013. № 9. С. 76–82.
4. Гаманкова О.О. Ринок страхових послуг України: теорія, методологія, практика : [монографія]. Київ : КНЕУ, 2009. 283 с.
5. Дудченко Н.В. Новітні тенденції розвитку вітчизняного страхового ринку. *Інноваційна економіка*. 2012. № 3(29). С. 261–263.
6. Дем'янчук М.А., Дроздина А.А. Інформаційні технології як фактор підвищення конкурентоспроможності страхових компаній. Модернізація економіки: теоретичні засади та практика реалізації : матеріали міжнар. наук.-практич. конф., Запоріжжя, 2021. С. 145–149.
7. Журавка О.С., Лопатченко С.Г. Страхова культура як один із чинників впливу на розвиток страхування. *Ефективна економіка*. 2015. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4102&p=3>
8. Зюбін В.М. Теретичні засади формування ринку страхових послуг на регіональному рівні. *Ефективна економіка*. 2012. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1181&p=7>
9. Козьменко О.В. Страховий і перестраховий ринок в епоху глобалізації : [монографія] / О.В. Козьменко, С.М. Козьменко, Т.А. Васильєва та ін. Суми : Університетська книга, 2011. 388 с.
10. Корват О.В. Концептуалізація державного регулювання ринку страхових послуг. *Ефективна економіка*. 2015. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4310>
11. Національний банк України. Біла книга. Май бунте регулювання ринку страхування в Україні. Київ, квітень 2020. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/White_paper_insurance_2020.pdf?v=4
12. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 13.04.2021).
13. Осадець С.С., Арюх Т.М., Гаманкова О.О. Страхові послуги : [підручник]. Київ : КНЕУ, 2007. 464 с.
14. Статистика страхового ринку в Україні. URL: <https://forinsurer.com/stat>

References:

1. Bazylevych V.D. (2008) Strakhovyi rynok Ukrainy: monohrafiia [Insurance market of Ukraine: monograph]. Kyiv: Znannia, p. 371.
2. Volosovych S.V., Fomina O. (2018) Tekhnolohichni innovatsii na strakhovomu rynku [Technological innovations in the insurance market]. *Visnyk KNTEU*, no. 5, pp. 124–137.
3. Vnuкова N.M., Achkasova S.A., Skoryk I.V. (2013) Adaptatsiia vymoh Solvency II do umov funktsionuvannia strakhovoho rynku Ukrainy [Adaptation of Solvency II requirements to the conditions of functioning of the insurance market of Ukraine]. *Finansy Ukrainy*, no. 9, pp. 76–82.
4. Hamankova O.O. Rynok strakhovykh posluh Ukrainy: teoriia, metodolohiia, praktyka [The market of insurance services of Ukraine]. Kyiv: KNEU, 283 p.
5. Dudchenko N.V. (2012) Novitni tendentsii rozvytku vitchyznianoho strakhovoho rynku [The latest trends in the domestic insurance market]. *Innovatsiina ekonomika*, no. 3(29), pp. 261–263.
6. Demianchuk M.A., Drozdyna A.A. (2021) Informatsiini tekhnolohii yak faktor pidvyshchennia konkurentospromozhnosti strakhovykh kompanii [Information technologies as a factor in increasing the competitiveness of insurance companies].

ing the competitiveness of insurance companies]. *Modernizatsiia ekonomiky: teoretychni zasady ta praktyka realizatsii: materialy mizhnar. nauk.-praktych. konf., Zaporizhzhia*, pp. 145–149.

7. Zhuravka O.S., Lopatchenko S.H. (2015) Strakhova kultura yak odyn iz chynnykiv vplyvu na rozvytok strakhuvannia [Insurance culture as one of the factors influencing the development of insurance]. *Efektivna ekonomika*, no. 5. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4102&p=3>

8. Ziubin V.M. (2012) Teretychni zasady formuvannia rynku strakhovykh posluh na rehionalnomu rivni [Theoretical bases of formation of the market of insurance services at the regional level]. *Efektivna ekonomika*, no. 1. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1181&p=7>

9. Kozmenko O.V. (2011) Strakhovyi i perestrakhovyi rynek v epokhu hlobalizatsii [Insurance and reinsurance market in the era of globalization]. Sumy: Universytetska knyha, 388 p.

10. Korvat O.V. (2015) Kontseptualizatsiia derzhavnogo rehuliuвання rynku strakhovykh posluh [Conceptualization of state regulation of the insurance services market]. *Efektivna ekonomika*, no. 9. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4310>

11. Natsionalnyi bank Ukrainy. Bila knyha. Mai butnie rehuliuвання rynku strakhuvannia v Ukraini. Kyiv, kviten 2020 [National Bank of Ukraine. White book. May the regulation of the insurance market in Ukraine]. Available at: https://bank.gov.ua/admin_up_loads/article/White_paper_insurance_2020.pdf?v=4

12. Ofitsiinyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Official site of the State Statistics Service of Ukraine]. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (accessed 13 April 2021).

13. Osadets S.S., Ariukh T.M., Hamankova O.O. (2007) Strakhovi posluhy: [Insurance services]. Kyiv: KNEU, 464 p.

14. Statystyka strakhovoho rynku v Ukraini [Statistics of the insurance market in Ukraine]. Available at: <https://forinsurer.com/stat>